

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

LETO—YEAR XVIII.

Cena lista

je 55.00

Entered as second-class matter January 22, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., četrtek, 3. decembra (December 3, 1925). Subscription \$5.00 Yearly

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1102, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Uredniški in upravniki
prostori, 2657 South
Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 So. Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904.

STEV.—NUMBER 283

WASHINGTONSKO TEDENSKO PISMO

Departmentski tajniki bodo govorili. — Ali bo kaj pomagalo? — Kongresno spremljanje se bliža. — In to dela marsikomu skrbi.

Washington, D. C. (F. P. Gorice.) — Zdaj prihaja čas, ko se kongres vrne na delo. In kadar se to zgodi, tedaj se v glavnem mestu vrte konvencije, konference in kongresi biznismanov, ki prav dobro vedo, kaj hočejo. Ti ljudje najamejo dvorano in dobre tajnika trgovine, zakladništva tajnika ali pa delavskega, da govore na teh zborovanjih, njih cilj pa je, da ustane manj viade v biznisu in več biznisa v vidi.

N. pr. tu se vrši konvencija Ameriškega rudniškega kongresa, ki prične dne 10. decembra z govorancami o davkih, mezdah, truficirjanju in še drugih vprašanj. Potrustjanjenje bakenega in drugega rudarstva se izraza v modrilih besedah na tale način. Uvaževala se bo ustanovitev skupnih agencij vseh strok rudarstva z namenom, da se stabilizira industrija s protovoljnimi sodelovanjem industrijskih skupin, ki so določene, da se npravijo prihranki pri distribuciji rudniških produktov v korist proizvoda in konzumenta itd. Predsednik Coolidge je povabljen na letni banket; komisarji Humphreyja, člana zvezne obratne komisije, je izbral Coolidge, da vrne med staro in obrabileno žaro protitrustovsko delo omenjenega tribunala. To naj pojasnjuje, kako bo uprava nastopila proti tem predajnim agencijam.

Kako naj rudniške kompanije ravnajo z delavstvom, bodo povdali delavski tajnik Davis, S. D. Warrimer, zastopnik antracitnih podjetnikov, Harry N. Taylor, zastopnik premogovniških podjetnikov na polju mehkega premoga, in Murdock, bivši kanadski delavski tajnik. Murdock bo predaval o kanadskem zakonu za prisilne preiskave, kadar nastanejo spori v industriji. Davis bo povedal, kako je skušal izravnati rudarske stavke v zadnjih štirih letih. To je povest, ki bi se lahko povedala s pet in dvajsetimi besedami. Warrimer, ki je največ odgovoren za izporudarjev na antracitnem polju, in Taylor bosta menda največ govorančila, kako so ubogi rudarji lakomni in kako trpe junakim premogovniškim baronim, ki so obenem seveda ženerozni?

Kompanije za produciranje bakra so uničile unije rudarjev, premogovniške kompanije pa zdaj skušajo izvesti ravno to, kar so izvedle kompanije za produciranje bakra; oboji interes se so sprljeli resolucije, v katerih zahtevajo od kongresa, da naj ščiti in podpira rudniško industrijo, ko bodo še odglašovali, da bodo v prihodnjem letu obdržali lepo število vplivnih parlamentarnih vežarjev v glavnem mestu. Kadar se to zgoditi, bodo delegacije odšli proti domu. Njih sobe v hotelih bodo zasedli in najeli zagovorniki katerih drugih bizniških interesov.

* * *

Predsednik Coolidge je imenoval Charles D. Hillaia iz New Yorka, ki je bil svoječasno Taffov tajnik, da služi kot zaupni pisar mesto Judson C. Welliverja, ki je sprejel službo pri Ameriškem petrolejskem institutu za mastno placo. Precej je okoliških dokazov, da je bil Coolidge precej vznemirjen, ko je čital govor o "toleranci" v Omahi, ki je bil menda Welliverjev poizkus, da ga privede do bolj liberalnih nazorov.

"Oficijski govornik" je pričnikarski konferenci reklo, da se ni nicesar zgodilo za kasir-

(Dalej na 3. strani.)

Pregled dnevnih dogodkov

AMERIKA.

Provokatorsko podstikanje terjora organiziranim delavcem v Chicagu se ni obneslo.

Tedenski dogodki v Washingtonu.

Najvišje zvezno sodišče je proglašilo zakon za minimalno mezo v Arizoni za neustavnega.

Velik shod nasprotnikov colnične v decembru.

V debati o prohibiciji je zmagal odvetnik Darrow.

Slika iz New Yorka, kako vpliva na prohibicijo na vzgojo otrok.

PO SVETU.

Republika Čile apelira na ligo narodov proti Ameriki.

Sovjetski komisar Čičerin bo poseti London radi lige narodov.

Socialisti na Francoskem napadajo Loucheurjev finančni program.

Delavska stranka na Japonskem ustanovljena.

Darrow zmagal v debati o prohibiciji

Poslušalci so glasovali 3 proti 1 za odpravo suše, ko so slišali njega in pastorja.

Chicago, Ill. — Darrow je zopet zmagal, topot ne na sodišču, temveč na odu v Coliseumu, kjer je v torek zvečer debatal o prohibiciji. Darrow je zagovarjal zmerno uživanje lahkih pijač, njegov nasprotnik, dr. John Haynes Holmes, protestantski pastor iz New Yorka, je pa branil prohibicijo. Poslušalci je bilo okrog 1500.

Dve urje je trajala debata in ko je bila zaključena, je občinstvo glasovalo z večino treh proti enemu za pivo in vino.

Da je večina poslušalcev stala z Darrowom, je bilo očitno med debato, ko je Darrow neprestano žel bučne aplavze, dočim je pastorju le tupataj kdo zapiskal.

"Zakaj ne prepoveste še čaj?" je vprašal Darrow v teku debete. "Čaj je močnejša pijača kot pivo in marsikatera jezična ženska je čaja pijana. Čaj tudi povzroči velik del želodčnih neprilik. Torej dol s čajem!" — Prohibicija, zmes ignorancije in bigotske, jemlje zadnjo iskro osebne svobode in individualnosti iz življenja. Kozarje piva ni nikdar škodoval mojem zdravju, ne pred prohibicijo. Jaz bi rad poznal človeka, ki bi me prisilil, da naj vedno pijem samo vodo, zlasti če je voda zanči!

Dr. Holmes je pobijal Darrowske argumente z dolgimi nastevanjem ugodnosti, ki jih je prinesla prohibicija Ameriki. Dejal je, da Darrow je "filozofičen anarchist", on pa zagovorja socialen red in zakoni so potreben za socialni red. Clokev bi moral živeti kakor Robinson Crusoe, če bi hotel biti res svoboden. Rekel je tudi, da ve, da govoril "mokremu" občinstvu.

BRUTALNO RAVNANJE S KAZNENCI NA JUGU.

Washington, D. C. — V Georgiji so odpravili bičanje jetnikov v jetniških taborih. Zdaj pa zapirajo kaznence v ozke in zelo tesne zakljutene prostore, v katerih se žrtve silno znoje. Jug je zaradi brutalnega ravnanja s kaznenci razupit po vsi Ameriki.

Ako pride mestnim biričem in policajcem v roke tuj brezposeln delavec, tedaj ga mirovin sodnik obsodi zaradi potepušča kar za par mesecev na prisilno delo.

STIRJE ŽELEZNICARJI UBITI.

Ronville, Minn. — Blizu tukajnje postaje sta udarila skupaj dva vlaka. Stirje železnicarji so bili ubiti. Tako padajo delavci vsek dan kot žrtve, da si gospodajujo razred mnogi svoje premoženje.

ODKRITJA BOM- BOVCEV NISO VEČ DOBRODOŠLA

Oblo protestira na Ligo proti Ameriki

Južnoameriška republika se protiže zoper postopanje gen. Pershinga, ki nadzoruje tačnarski plebiscit.

Zeneva, 2. dec. — Južnoameriška republika Chile se je včeraj pritožila na tajništvo lige narodov, da ni niti malo zadovoljna s postopanjem ameriškega generala Pershinga, ki nadzoruje plebiscitno afero v sporu s sedanjo republiko Peru radi dveh provinc Tacna in Arica.

Chicago, Ill. — To je bilo vriskanje v Izraelu, ko so časniki prinesli vest, da so odkrili sindikat bombovcov, ki je metal bombe za tistega, ki ga je plaval. Kapitalisti, bankirji in sprotniki organiziranih delavstva so si od veselja menili roke. Reklj so, zdaj bombočiti podrobnosti o strašnem terorizmu organiziranega delavstva. Veselje je bilo kratko. Zanimalje velikih dnevnikov je takoj pojedalo v trenotku, ko je bilo odkrito, da je predsednik organizacije brivških mojstrov Mater Barbera Association glavar tudi bombovskega sindikata.

Nihče ni pričakoval kaj takega med delavskimi sovražniki. Kar verjeti niso mogli, da se je stvar tako zasukala, da popoloma opere organizirano delavstvo. Zdaj je pa že Herman Linneman, star 55 let in predsednik Društva brivških mojstrov izvršil samomor. Med tem ko se je Linneman preselil protostoljno v večnost in skudala Lena Schork Rice izvršiti samomor v zaporu, ki je obtožena tudi bombovstva, je pa bomba počila en blok prej od policijske postaje na ulici Maxwell.

Dnevnih časopisov zdaj pričuje pismo, ki ga je Linneman napisal pred avto smrtjo in v katerem izjavlja, da je nedolzen. Policijski kapitan Naughton je pa k temu pismu dodal, da je bil Linneman poznan kot državljan, ki živi po obstoječih zakonih.

Pokopališčni magnet najemajo stavkokaze

Upravitev petih katoliških pokopališč v Chicagu zahteva policijo proti stavkovojim grobarjem.

Chicago, Ill. — Grobarji, ki so se pred kratkim organizirali, so pred par dnevi zastavili na petih pokopališčih. Vsa ta pokopališča — Calvary, Mount Olivet, Mount Carmel, Holy Sepulchre in All Saints — so katoliška. William P. Kinesella, upravitelj pokopališč, je prva dva dni tajil, da je štrajk. V torem je pa priznal, da so grobarji zastavili in da bodo najeti drugi delavci — stavkokazi — za zaščito katerih je naprosil šerifa Hoffmana in državnega pravdnika Crowsa, naj oskrbita policijo. Kinesella je tudi dejal, da stavkovne straže ne bodo smeje stati pred pokopališči.

Odborniki grobarske unije poročajo z druge strani, da so grobarski delavci zastavili, ker so premalo plačani in delajo po dejeti ur dnevno. Ako zmagajo na katoliških pokopališčih, bodo zastavili še na ostalih 50 pokopališčih, da izvujejo svoje upravičene zahteve. Stavka na katoliških pokopališčih je popolna in povsod so piketi pred vhodi.

BORAH IN BERGER NASTOPA PITA PROTIV PREMOGOVNI- SKIM BARONOM.

Washington, D. C. — Ako premogovniški baroni na antracitnem polju ne bodo pokazali volje do pogajanja z rudarji glede nove pogodbe, ko se snide kongres k zasedanju, bodeta senator Borah in socialistični kongresnik Berger predložila zakonske predloge za zasečenje premogovnikov.

Tako se zdaj sliši govoriti v političnih krogih.

FARME SPREMINJAJO V LO- VIŠCA ZA DIVJACINO.

Chicago, Ill. — Narodno društvo zemljavičnih borz poroča, da se vedno več farm prodaja za letovišča poleti, ali pa zimske športne igre, posebno pa za lovila divjadi. Ta poročila se nahajajo na 31 držav in Uniji in 2 provinci v Kanadi.

KAKO SLEDI NAJ- VIŠJE SODIŠČE SEBI

Prejšnji odloki odločujejo tudi na kasnejšje sodiščne zadeve. — Napredni ljudje naj nikar ne hodijo z važnimi vprašanji preden naj za 10 ali 15 let.

Washington, D. C. — Delavci so bili silno razočarani, ko je najvišje zvezno sodišče proglašilo zakon za minimalno mezo v Arizoni za neustavnega. To razočaranje je pa takoj minilo, ko je sodnik Holmes, ki je bil v vedenju, izjavil, da bi glasoval, da je zakon države Arizona ustaven glede minimalne meze, aki bi že ne bil tukaj odlok, ki zakon Distrikta Kolumbije glede minimalne meze ne proglaša neustavnim.

Neki odvetnik, ki je prece sposnan v zadevah tega sodišča, je pojasnil, da je Holmesova izjava logična in neodvrniliva. Ta odvetnik svetuje naprednim elementom, naj ne hodijo z važnimi vprašanji glede civilnih pravic najmanj deset do petnajst let pred najvišje sodiščem. On je prepričan, da se bo sodišče smatralo za obvezno, da vsekodnevno raznjašča razsodbo podpre z novo razsodbo, dokler ne bo celo gora odlokov, ki kažejo temeljne pravice, tako visoka, da mirna ispremenitev potem zakona, izredenega na sodišču, postane nepraktična.

Vsi sodniki soglašajo, ako naj ameriške inštitucije ostanejo trajne, da morajo biti tudi zakoni trajni, kadar je novo vprašanje pred sodiščem. Te smernice se lahko je tedaj odpravijo, aki bodo popolnoma novi možki tvorili sodišča. Za to pa bo vsele kakšnih dvanajst let. In tako prihaja nasvet, da se naj dajo ljudje kot n. pr. Ana Whitney kar lepo zapreti za več let in naj nikar ne apelirajo na devet sodnikov, ki so običenji črno.

Bila je pokorčina, ki tvori temelj temu pravilu, da je načelni sodnik Taft, ki je preje glasoval za minimalno mezo, sedaj glasoval proti nji, ko se je šlo za minimalno mezo v Arizoni.

Ampak časi se včasi nepričakovano ispremeni, ljudje pa tudi. — **SADOVI PROHIBICIJE.** — Zganjetje med otroci v zraku.

New York, N. Y. — Otroci v starosti od 15 let do 19 so pridobili gostijo z žganjetjem. Po slediha tega žganjetja je bila, da je Gordon Pirie ubil 19-letnega George Nyeja. Policija si je belila v začetku glavo, kdo je izvršil umor, dokler ni Pirie prišel na policijsko postajo in je na prigovarjanje njegove 16-letne sestre Margaret priznal umor. Prigovarjal mu je tudi 16-letna ljubica umorjenega mladenca, Violet Schmidt, da naj govoril resno.

Gordon je nato izpovedal, da je svojega prijatelja udaril s sekira po glavi. Preiskal je njegovo žep in mu pobjral \$5.60. Tri ure kasneje je spremil nekoga dekleta v kinogledališče. Izjavil je, da ga je žganje tako omamilo, da je v njem nastala silna želja ubiti svojega tovariša.

Dokler je bila uvedena prisilna prohibicija, ni bilo slišati, da bi otroci prejeli gostije z žganjetjem.

Sirči pripravljajo nov napad na Damask.

Beirut, Sirija, 2. dec. — Ameriški konzul v Damasku je bil danes obveščen, naj takoj opozori vse Američane v mestu, da se umaknejo, kajti Francozi bodo začeli bombardirati Damask v tistem trenotku, ko postane očitno, da pada v roke vstašev.

Kairo, Egipt, 2. dec. — Iz Bejruta javljajo, da so francoske čete začele protifenzivo v Siriji.

Češčir poseti London radi lige narodov?

Velike slavnosti v Londonu, kjer so včeraj "pokopali vojno". Nemčija je dobila garancijo, da bo kolinska cena izpraznjena v dveh mesecih.

London, 2. dec. — Danes poročajo, da so diplomati, ki so včeraj podpisali lokarske pakete, zagotovili Nemčijo, da angleške čete izpraznijo kolinsko cono do 31. januarja. Belgijke okupacijske čete v Porenju bodo takoj reducirane.

Druga vest, ki še ni potrjena, se glasi, da pride sovjetski komisar zunanjih zadev

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTKE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTKE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (Irenen Chicago) \$5.00 na leto, \$25.00 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Gicero \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inoziemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenske National Benefit Society.

Owned by the Slovenske National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

155

Datum v oklepaju n. pr. (Okt. 31-25) poleg vašega imena na naslovu poslani, da vam je v tem dnevu poteka naročnina. Posredujte jo pravdelno, da se vam ne ustavi list.

DELAVCI KOT SOLASTNIKI INDUSTRIJSKEGA PODJETJA.

Menda je bil jeklarski trust prvi, ki je izigral potezo, da je pričel svojim delavcem prodajati delnice. Takrat je bila ta poteza razkrivana kot velika dobrota za delavce v nauzdanem časopisu. Od tega časa se je že več korporacij, ki so sovražnice delavske strokovne in politične organizacije, poslužilo te poteze. Ob takih prilikah se pričoveduje delavcem, ako kupijo eno delnico, da so gospodarji podjetja in da delajo za sebe.

Take korporacije izdajo navadno po več tisoč delnic. Delavcem se ponudi navadno zelo majhen odstotek delnic na prodaj. Večino delnic si vedno pridrže oni, ki so gospodarji korporacije. Včasi je to ena oseba, včasi jih je več. Med temi osebami pa niso nikdar navadni delavci pri bogatih korporacijah.

Taka poteza ima namen občiniti delavce pohlevne in potrežljive. Njen namen je odganjati od njih delavsko organizacijo. Ta poteza priganja delavce tudi k delu. Pravi gospodarji sugestirajo navadnim delavcem, naj bodo pridni, nikar naj ne godrnjajo proti dolgemu delavemu času, ker delajo zase. Delavci, ki kupijo po eno ali dve delnice, si domišljajo, da je to čista in gole resnica, kar jim pričovedujejo pravi gospodarji, pa se še bolj pozurijo pri delu. Nekateri celo priganjajo druge svoje tovariše ali jih pa tožijo preddelavcem, da se leni, ako ne hite z delom. Ako je v podjetju veliko delavcev, ki lastijo po eno delnico kompanije, tedaj je priganjaštvo pri delu v tako lepem cvetju, da se pravim gospodarjem od veselja topi srce, ker imajo izglede na velik dobiček.

Namen industrijskih gospodarjev je torej jasen, zakaj prodajajo delavcem delnice. Delavci si dalje domišljajo, da imajo stalno delo, ako kupijo po eno delnico. Ampak delavci so se že lahko dostikrat prepričali, da so bili vseeno odslovljeni, če so prav imeli po eno ali več delnic, kadar korporacija ni imela naročil. Lastniki korporacije se čutijo varne pred stavko, če je veliko delavcev v podjetju vzelo po eno delnico. Pravi lastniki korporacije se zavedajo, da jim je igrača zmešati toliko delavcev, da bodo mislili, da stavkajo proti svojim lastnim interesom, ako zastavljajo za boljšo mezzo, krajši delavnik in izboljšanje delavnih razmer v podjetju, ali pa še celo za priznanje delavske organizacije.

Delavci nič kaj radi ne kupujejo delnic, ampak najeti gladki jeziki vsilijo marsikaj delavcem, kar delavci ne marajo.

Včasi se dogodi, da so delavci tudi oškodovani za svoje prihranke, ako kupijo delnice korporacije. To se je zgodilo nedavno v St. Louisu, ko je bankrotirala korporacija, ki je svojim delavcem prodajala delnice. Bankrot znaša skoraj en milijon dolarjev. Delavci so odtrgovali sebi in svoji družini od ust, da so lahko kupili delnice. Hranili so pri kurjavi, obleki in marsičem drugem, ko je prišel bankrot so pa šli njih prihranki. Delavci, ki so se dali ujeti s sladkimi in gladkimi besedami, so ob vse. Nekaterim še toliko ni ostalo, kot so imeli, ko so pričeli delati za bankrotno korporacijo. Ampak to se ni zgodilo le v St. Louisu.

Daniel J. Tobin, predsednik organizacije voznikov, šoferjev in delavcev po hlevih, pravi v svojem članku, ki ga je priobčil dne 15. avgusta v "Federation News", da je bilo v korporacijah, v katerih delavci lastujejo delnice, izgubljenih dve sto milijonov dolarjev v zadnjem letu. Delavci so verjeli, da so korporacije na zdravi finančni podlagi, ker oni niso imeli vpogleda v knjige, kako se vodijo posli. Da ni nekaj zdravega v teh korporacijah, so sele spoznali, ko je prišel bankrot. Bilo je seveda prekasno. Spoznanje je sicer prišlo, ali delavci so bili ob svoje prihranke, ki so jih hranili za slabe čase.

Navigani in gladki jeziki pa najdejo med delavci kljubtemu vedno nove žrtve. Z delnicami jih priklenjeno na podjetje, garajo in priganjajo k delu še tiste delavce, ki niso kupili delnic. Ako podjetje več ne gre, tedaj se napove bankrot.

Ako bi delaveci dali tisti denar, s katerim so kupili delnice bankrotnih korporacij za svoj tisk in druga delavska bojna sredstva, tedaj bi bili veliko bližje svoji

osvoboditvi iz mezdne sužnosti, ko so danes. Marsikaj delavcu se zdi vsak cent škoda za delavsko organizacijo in za svojo osvoboditev iz mezdne sužnosti, prav rad pa posluša povest, ki mu jo pripoveduje sladkobesedni agent napol bankrotne korporacije o hitrem obogatenju, če kupi eno ali dve delnici.

JAVNA GOVERNICA

Glasovi članov R. N. P. J. in članov "Prosveta".

Pop in njegova imenina "gefia."

Sheboygan, Wis.—Uredništvo bo mogoče izmenjeno? Pisali boste tako, kakor nis je pop naučil, kakor opotrebuje?

K stvari takoj. Namesto, da bi pop odgovoril tukajnemu društvu S. N. P. J. se je zato da bi se izvikel iz vrode kaže, katero si je sam skuhal—spravil na tukajne roditelje, ki ga sploh nihče niso upravili, češ, ti so krivi, da sem jaz masiljen pop postavljen pred slovenski svet v Ameriki kot človek, ki piše neravnoslo.

Kdo je ta junak, ki se zadrža v postone ljudi, povemo na kratek, da bodo čitatevji vedeli, s kom imamo nas posla?—"Fallman" starovskički student. V Ameriki je bil zanimal premogar, posnežno posiljal far. Delo v premogokopu je težavno in trdo. Kot far se pa prijetno živi na radu zasledjenih rojakov, ki se verjamejo, da jim ti ljudje po smrti posamezajo v ruci. Koristnega produktivnega dela na tem svetu se ni napravil nobenega—če izvzamemo par ton premoga, ki ga je nakopal, ker so ga razmerni prisilile v to. V politiki je bil zanimal zvestvo na strani onih, ki so druge neznamno denuncirali. V času strajka je pa svoje kuharske posiljal skrbati. Ali se take reči vrše v višjo božjo čast in proslavo, ali v prilog kapitalu? Jugoslovanski delavec tu v Sheboyganu se danes denuncira pri podjetjih, pri katerih so ti zapošljeni, če, kako so nekrščanski in boljevički. Za to imamo resnične dokazne!

Neznamenji pop pričoveduje, da je jo prigovarjanje svojemu sebi vrednega prijatelja—"mušnajnerje" napisal v franciškanskem listu na naslov domačih redčekarjev bedarje, ki sama na sebi kaže surovost, katero je lahko povzročilo do posledice vinštega in "inopsarskega" duha. Ne njegova njeva oseba, ampak njegova popova surovost in netoleranca nad živimi, da mu moramo odgovoriti tako, kakor izvajanje zahteva?

Kaj pa je vendar pop napravil v tej naseljini, da se sedaj tako na vse lažljivja ustava hvali? Nič in prav nič!

Vse, kar je v Sheboyganu, so ustvarjali Življe roke rojakov, poleg pa so plačevali se popa, kar jih stane prav mnogo krvavo zaščiteni dolarjev. Kaj imamo mi pokazati, nas vprašuje pop? In mi odgovarjam popu—nič drugoga kot življaje roke in na pošteno srce! Pop pa lahko zoper poča svoj naslikani образ, ga bo vsačko poznal. Koliko "biznismenov" imamo redčekarjev, nas vprašuje, naj ni imenovan? Prav noben minimo, pravimo! Za tiste, z katerimi se pop red hvali in pajdi, naj pa sam gre k "district-attorneyju," da pokaze v rekordu njihova imena. Videbo saj enkrat tisto čast in ugled naselbine, a katero se kaže pop, da je do nje pripomogel. Največji ponos naseljencev je menda oni njegov nekajni "eksmoster." Prav nje ne zavidimo take časti in ugleda. Lepa dresira, kaj ne? Popovi nekajni ministrašči, katero je stariščem noč vsele in na katero se pop sklicuje, so menda tisti, ki so šli njegovo slavo oznanjati po svetu? Prav nje nas ne zadenejo, kar pop naj bo nam ponosen nanje. Samo malenkost od tega smo napisali v odgovoru o tom, kar pravi pop, da je njegov pridelek na polju za slavo naselbine. Zapisali smo tako, kakor nam je pop na vzorec napisal, da moramo odgovarjati. Če bo kdo nehoti prisjet, je to popova krivda—mi se draguje na vse take stvari sploh ne spomnimo! Na umazano "goflo" moramo nujno danes odgovarjati! Naša ni krivda; s človekom, ki vsi znaki kažejo, da je že davno pamet napil, se ne drugade govoriti.

Greya Lake, Ill.—Naj pa se jaz povem svoje mnenje o konvenciji. Hvalil je posebno mi bom, zakaj dobro delo in blago se samo hvali. Večkrat sem že slišal, da za tako zborovanje kot je konvencija vsekako društvo labe najboljšega člana. To se je počasno pri nakanem društvu št. 14. kaj je glasoval proti najboljši delavski suseljči, namreč proti Molešovi rezoluciji, dejavri se šteje naprednega. Dokler bodo nasi delegati tako napredni, si bodo kapitalisti še neli roke in basali malhe.

Bral sem nasvet in pojasnila našega predsednika br. Cankarja. Vsek mora pač vedeti, če se bomo nujesar storili za našo mladino, bo jednotno zasedli pedati. Tako je bilo po mojem mnenju tudi nesmiselno, ko so delegati glasovali za Turkov predlog, če je edo izvoljen v gl. urad, pa sin ne more biti. Potem takam pa naj gorovitno o svobodni S. N. P. J.

Bil sem ravno navzrok, ko je glavni tajnik br. Turk čital poročilo, kako je delal v korist in napredek jednotne. To bi pač bilo lepo, če bi bilo vse res tako, kakor je poročal. Turk je vedno delal za plačo pri jednoti, še celo prej kot je postal njen član. To povsem le radi tega, ker je bilo njegovo poročilo bolj osobno kot stvarno, in nujno ravno proti človeku, ki je že v začetku jednote delal za njene koristi, in kolikor je meni shanno, skozi dvajset let prva leta vse zastonj, v času, ko se br. Turku se nanašalo ni S. N. P. J.

Bil sem ravno navzrok, ko je glavni tajnik br. Turk čital poročilo, kako je delal v korist in napredek jednotne. To bi pač bilo lepo, če bi bilo vse res tako, da so vsi Jugoslovani v Ameriki ponosni na njuno. Dalo se je tudi nekaj članstva zapeljati, upati je, da bo sposobno svoje zmet. Društvo št. 121 je poslalo dva delegata na konvencijo. Sodilo je, da sta obe nepristranski, tredil, da je eden pristranski. Zato podam izjavno onesno, ki je po sodbi članstva stoprocentno nepristranski.

Sel sem na konvencijo z namenom, da delam za dobrotib jednotne. Glasoval sem vedno za predlog, ki sem po svojem prapričanju misli, da so v korist jedote, neglede na to, kdo je stavljal predlog.

O takozvanem progressivnem bloku recem, da so napravili veliko neumnočnost ker so si izbrali za voditelja nečlana, kar je gotovo v skledo njih namen in tudi v njihovo veliko poniranje. S takim postopanjem dajo članstvu povod mislit, da niso zmožni ni v glavnem odbor.

Da so želej nekaterih ljudi uničiti jednoto le sanje, navedem v dokaz, da je v mesecu novembra pristopilo k društvu št. 121 šest članov. — Math Urbas.

Dragi bratje in sestre! Tukaj je zopet dokaz, kako zelo so potrebna podpora društva.

Cankar je v času konvencije v Trstu.

Načrt je v črnih bukvah.

Cenjeni žarkomet! Cleveland-

ski pogrebni in predsednik ka-

tolike jednote je torej prilezel

na dan. V. A. Si. piše, da "pro-

svečani briščjo 20 let star prah".

Nadalej piše, da so takrat Sokoli

jezdili konje, pozabil pa je zapi-

suti, da je bil on vodja. Se da-

nes so mi v spominu Tončeve

besede z nekega shoda: "Cenjeni

čarani, bodite z meno, jaz bom

do konca z vami!" Potem pa jo-

ka kot otrok, da ni zabijal cer-

ke. Si jo si Tone, ali če doka-

zov? Nato piše, koliko dobrega

je storil za ljudstvo in da je go-

točni prosvetovec se zapisan v

po grebenih bukvah.

S tem hoče reči, da je gotovim ljudem

dajal blago na kredit. To ni mo-

ja krvila, če ti ljudje ne plačajo.

Collinwoodski Strigel ni bil še

nikdar zapisan v tvojih bukvah,

ker ni še nikdar za pol fijka ne-

peljali v tvoje trgovine. Vem pa do-

bro, zakaj se hoče Tonček zdaj

oprati. Dlči mu, da je Hribarjev

farovž dodelan in da bo treba

opreme v 16 sob, pa si misli, da

je morda kaj "kšefta". Pa bo

težko kaj, ker Tonček je do am-

riči zapisan v Hribarjevih črnih

bukvah. Le pusti S. N. P. J. na

mire, pa bodo tudi "prosvetovi"

pustili pogrebnička. Cerne i-

ma prav — in prav ima tudi —

Collinwoodski Strigel.

ZARKOMET

Trčkij se uči.

Sovjetski voditelj Trockij je rekel — niko pa priv citirajo — da se mora Rusija danes le učiti od kapitalistov v "inovemstvu, če nekaj let se bodo pa kapitalisti učili od Rusije.

Te besede pričajo, da se je tu- di Trockij nekaj naučil odkar je na odgovornem mestu. Rusija je imela pred revolucijo malo industrijskega kapitala. Zgodovinska naloga

Nad colinariji se zbirajo**stiski**

Nasprotniki colinare bodo obdržali velik shod. — Prihodnjo jesen bodo colinariji občutili udarec v vojilni kampaniji.

Washington, D. C. — Ljudska rekonstruktivna liga je aktualno velik javen shod v hotelu Raleigh v Washingtonu. Shod se bo vršil dne 28 in 29. decembra z učinkom redom: "Ljudstvo proti colinim". Na tem shodu bo govoril Thos. F. McMahon, predsednik organizacije tekstilnih delavcev United Textile Workers of America, o znižanju mesečne tekstilne industrije in o stiskih, ki jo ima medzino znižanje z visoko colinino na tekstilne izdelke. David J. Lewis, bivši kongresnik in član colinanske komisije, bo odgovoril na vprašanje: "Kaj je nepristranska tarifna komisija." Predsednik Coolidge je vrgel, ker je oporekal zahtevam sladkornega-trusta.

Na shodu bo tudi David J. Walsh, bivši senator iz Massachusetts. Prihodnjo jesen bo namreč on zopet kandidiral za senatorja in iskal bo glasove tekstilnih delavcev, da nadomestiti senatorja Butlerja, odbornika republikanskega narodnega komiteja in enega izmed najboljših tekstilnih baronov v Novi Angliji.

Braj proti colinarijem se prične s skupno organizirati. V novo-anglijskih državah bodo ti colinari imeli v prihodnji vojilni kampanji težko stališče. Ljudstvo je danes prepričano, da vika obrambna colinina koristi s industrijskim knezem.

KJE PA OSTANE DRUZINA?

Washington, D. C. — Rimski pope lahko slišite skoraj vsak dan kričati, da socialisti razdirajo družino. Carrie Chapman Catt je pa v svojem govoru dejala, da bodo morala v prihodnosti mož in žena delati, aka se bodo hotela preživeti. Kadarko industrijski in denarni moguti vspeli s svojo izkorisčevalno metodo in uvedli, kar je rekla Carrie Chapman Catt, da je ostane še svetost družine? Odgovorite popre!

Ej, popre pojdit se solit s svojimi lažmi. Kapitalizem je tisti faktor, ki uničuje družino, ter sili oba zakonska, da prodaja svojo delavno moč.

TOLOVAJI OROPALI MESTEGA PRAVDNIKA.

Chicago, Ill. — Ko se je mestni pravnik približal svojemu domu, sta se od zida odtrgli dve senči in mu z običajnim roparskim pozdravom "roke kviško" nastavili pot. Tolovaja sta mu odvezla \$150 v gotovini.

PO ENAJSTIH URAH V ZASUTEM RUDNIKU.

Trenton, Mo. — Nepričakovana podstuba je zapri sedmim rudarjem izhod iz premogovnika. Podstuti rudarji so delali enajst ar nepretrgoma, da so si izkopal pot v varni prostor.

Operni pevec zastrupljen?

Chicago, — William Beck, bančnik v čakaški operi in po nadzornosti Madžar, je v pondeljek zrečel naglo umrl v svoji sobi v Auditorium hotelu med prvim in drugim dejanjem operе "Hebridade". V prvem dejanju je še pel, ko so ga pa šli iskat za drugo dejanje, so ga nali mrtvega. Izprva so mislili, da ga je zadel kap, ko pa so preiskali njegovo stanovanje, so našli steklenico z vinom. Policija je odnesla vino v laboratorij in v torak so poročali, da vino ni v redu. Preiskava se nadaljuje.

Zavida grško polje v Atenah!

Atene, Grška, 2. dec. — Včeraj je bila izdana v Atenah policijska odredba, ki določa, da ženske ob petega leta starosti ne smijo nositi krajskih kril kot en dobelj od tal. Policija ima naloženo arietirati na mestu vsako "zlončinko", ki nosi krajske krile in kaže lepa meča. Odredba je prifisa na zahtevo cerkvene oblasti. Delo bodo policijski merili z ravnili ali s trakom sumljiva krila, po katerih je bil naslov neke nemške eksportne tvrdike.

WASHINGTONSKO TEDEMŠKO PISMO.

(Dalej s 1. strani.)

nje jetniške kazni od federalne strani glede Gerald Chapmana, da ga lahko država Connecticut obesi zaradi umora. Drugo jutro so pa časnikarski poročevalci čitali, da je predsednik Coolidge kasiral jetniško kazen, ko je bil v Hartfordu in da je zapustil Washington deset ali dvanajst ur preje, preden je bilo izrečeno, da se ne bo ničesar storilo v tem oziru.

Ta dogodek daje povod za kritiko stotine časnikarjem, ki nočejo v javnosti veljati za bedake.

Kongresnik Langley iz Kentuckije dela Longworthovi organizaciji v kongresni zbornici skrbi, kajti obojen je na dve leti v atlantsko ječo na obtožbo zarote, da se odda žganje v "butlegarske" namene. Langley je imel to zjemo predsedovati odsek za javna poslopja in zemljišča. Njegovo ime je tiskano na odsekovih vratih. Njegovi pisarniški štab je pripravljen za delo. Toda Langleyjev glas ne odimeva več dol po hodnikih iz marmorja. Zdaj je treba doliciti drugega predsedatelja temu odseku.

BANDIT UBIL, POLICAJ OBSTRELJEN.

Chicago, Ill. — Ko je policaj George T. Wanland na Fullertonovi avenuji vprašal sumljiva karakterja, kaj delata in postavata na vogalu, je takoj eden izmed njiju potegnil samokrem in oddal strel na policaja. Zadel ga je v palec. Na to je strejal policaj in do smerti zadel enega izmed osumljencev. Njegov tovaris, ki je strejal, je pobegnil. O mrtvemu sodijo, da je Ray Luby, bivši kaznjenc.

MISTERIJOZEN UMOR.

19-leten fant umorjen.

New York, N. J. — 19-letnega George Nyjeja so našli z razbito glavo pod posteljo na domu 16-letnega dekleta Margaret Pirie. Truplo je bilo zavito v cuje. Dekle je našlo umorjenega mladiča, ko se je vrnil domov in obiska od svojih sorodnikov.

Policija izjavila, da je bila mladičeva glava razbita s steklenico. Policija zdaj isče dekletovega brata.

AVTI SO UBILI 110 OSEB V DEVETIH DRŽAVAH.

V Chicagu je avto letos zahteval že 724 žrtev.

Chicago, Ill. — Pri avtomobilskih nesrečah je bilo v devetih državah ubitih sto deset oseb v minulem tednu. V državi Ohio je bilo ubitih osem in dvajset, v Michiganu 22, v Illinoisu 20, v Texasu 13, v Minnesoti 9, v Kansasu 7, v Oklahomi 6, v Missouriju 4 in v Južni Dakoti ena oseba.

V Chicagu je bilo do nedelje o počelo ubitih 724 oseb.

PRVA MOTORNJA LADIJA DOPELA V NEW YORK.

New York, N. J. — Švedska motorna ladija "Gripeholm" je križala Atlantski ocean in dosegla v pristan. To je prva ladija te vrste, ki je dospela iz Evrope v Ameriko. Spremljal je ni dolg val dima iz njenih dveh dimnikov. Bila je popolnoma novi prikazan na morju. Ladija je zapustila Gothenburg dne 21. novembra.

Podzemsko časopisanje v Italiji.
Rim, 1. dec. — Protifašistovski tajni list "Non Molare", ki neusmiljeno žiba Mussolinija, izhaja redno klub prizadevanju policije, ki zastonj isče, kje se list tiska in kdo ga piše. Zdaj je že izšla 23. številka. List ima na prvi strani z velikimi črkami tiskano sledete: "To je list za informacije v teku fašistskega režima. Ne obupajte! Kdor dobira list v roke, je njegova dolžnost, da ga da čital drugim. Fašistska pest ne bo ukrotila Italije". List kroži vsakokrat na poseben način. Zadnja številka je bila razposlana v ovitkih, na katerih je bil naslov neke nemške eksportne tvrdike.

Zavida grško polje v Atenah!
Atene, Grška, 2. dec. — Včeraj je bila izdana v Atenah policijska odredba, ki določa, da ženske ob petega leta starosti ne smijo nositi krajskih kril kot en dobelj od tal. Policija ima naloženo arietirati na mestu vsako "zlončinko", ki nosi krajske krile in kaže lepa meča. Odredba je prifisa na zahtevo cerkvene oblasti. Deli bodo policijski merili z ravnili ali s trakom sumljiva krila, po katerih je bil naslov neke nemške eksportne tvrdike.

HUDI VIHARJI V FLORIDI.

Dvanajst mrtvih, veliko ranjenih.

Tampa, Fla. — V hudenih viharjih, ki je divjal prek Tampa, je bilo ubitih dvanajst zamorskih delavcev, veliko je pa bilo ranjenih. Policej in ognjegasci so pričeli z rešilnim delom tako, ko se je raznesla vest, da je vihar podri barako, v kateri so spali delaveci.

V Miamiju je padal dež skozi dvanajst ur. Bil je pravi tropični deževni naliv, ki je napravil ogromno škodo.

SE ZNIJEVEJO MEZDE TEKSILNIH DELAVEC.

Huntersville, N. C. — Privatni bizniški interesi se trudijo, da zvabijo delavce iz severnih držav v južne. V letnikih in knjigah jim pripovedujejo, da je za delavce paradiž pod črto "Dixie". Kako dobro se godi delavcem v južnih državah, pripoveduje vest, ki pravi, da so v Anchoragevih tekstilnih tovarnah znali medo od 5 do 12 odstotkov.

Ta družba je že lani v mesecu septembru znila delavske meze.

TAKO NASTOPAJO ORGANIZIRANI DELAVCI.

Washington, D. C. — Organizirani delavci pokazajo ob vsaki priloki, da so razredno zavedni. Uslužbenci nekega lokalnega časnika so priredili v nekem hotelu obed. Ko so pronašli, da je Centralna delavska unija dala imenu tega hotela na neprisporočljive liste, so obred priredili v hotelu New Willard, akoravno je bilo treba plačati dva dolarja veza za vsako osebo.

Fašisti ugrabili jugoslovanski zavod v Rimu.

Belgrad, 11. nov. — Iz Rima je prišla vest, da so ondotne oblasti v sporazumu z Vatikanom ugrabile jugoslovanski duhovniški zavod sv. Jeronima v Rimu, ki je bil na temelju rapalljske pogodbe pod zaščito Jugoslavije. Fašisti so odstavili jugoslovanske voditelje in nastavili v zavodu zagrizene italijske duhovnike. To je nov dokaz, da papež dela z roko v roki s fašisti. Zadeva je prišla na dnevni red v jugoslovanski zbornici in poslanec Juraj Demetrović je vprašal vladko kaj misli ukreniti v tem slučaju, toda ni dobil zadovoljivega odgovora.

IZ PRIMORJA

Izseljevanje. Kakor iz drugih delov Primorja, tako bežijo z doma tudi številni Kraševci. Sezje se na razne kraje, največ pa v Bosni, kjer so že cele skupine Primorcev. Kras je bil v vojni razdejan, obnova ne more dati pravega življenja in tako si pomagajo "ljudje, kakor vedo in znajo. Pri izseljevanju Slovenscev igra med vzroki glavno vlogo italijanska obmejna politika.

Občina Kobarid šteje samo 1200 ljudi, v občinski upravi pa gospodarita kar dva občinska tajnika. Zato so občinski izdatki ogromni in zato naraščajo občinski davki in pristojbine. Lani je bila na primer družinska pristojbina tako visoka, da je dosegla rekord 900 hr. Občinski uslužbenev je pol preveč.

Semomor obupanega vloženca. 55-letni Fran Stubej v Planini je izgubil pred kratkim svojo ženo, s katero je živel v srečnem zakonu. Po njeni smrti je bil vedno bolj otogen, celo ure je prestal ob njenem grobu in se vračal zanimalen in potrit. Te dni ga je mala hči obesenevga v podstrešju.

Mali tat pod klučem, veliki na svobodi. Policija v Trstu je aretirala 22-letnega Romula Paccorara iz Vidma, ki se je udeležil zadnjega napada na tiskarno "Edinstvo" ter je ukradel zavoj vizitk in več steklenic črnih. Mali tat je v zaporu—veliki pa je so aretiran.

Preganjanje gorilskega tiskanca. Rim, 1. dec. — Protifašistovski tajni list "Non Molare", ki neusmiljeno žiba Mussolinija, izhaja redno klub prizadevanju policije, ki zastonj isče, kje se list tiska in kdo ga piše. Zdaj je že izšla 23. številka. List ima na prvi strani z velikimi črkami tiskano sledete: "To je list za informacije v teku fašistskega režima. Ne obupajte! Kdor dobira list v roke, je njegova dolžnost, da ga da čital drugim. Fašistska pest ne bo ukrotila Italije". List kroži vsakokrat na poseben način. Zadnja številka je bila razposlana v ovitkih, na katerih je bil naslov neke nemške eksportne tvrdike.

Ameriški zgodovina

V Novembru

1.

2. decembra 1823. — Monroe je vladar Monrojeve Meksika, ki jo časopisi vsekror omenjajo v zvezi z mednarodnimi vprašanji, se vpravljeno smatra za vogaini kamen mednarodne politike Združenih držav. Formuliral jo je predsednik Monroe v svoji poslanici na konгрès dne 2. decembra 1823. Mednarodni položaj je tedaj priznava velike skrbi mnogim Amerikancem. Spanske kolonije v Ameriki so se bile uprie in proglašile svojo neodvisnost. Takozvana sveta alianca (reakcionalno usmerjena zvezca Rusije, Prusije in Avstrije) je bila vzpostavljena Bourbonce nazaj na španski prestol in gojila se je bojanec, da bi ista ravnotako utegnila poskusiti, da zatre revolucijo v španskih kolonijah v Ameriki. Povrh tega je ruška vlada poskušala dobiti kakšno stalno kolonijo ob severozapadni obali Amerike in mislio se je, da ima Kalifornijo v mislih.

Poslanica predsednika Monroe je proglašila, da "ameriški kontinenti valed svobodnega in neodvisnega položaja, ki so ga zavzeli in vzdržujejo, se ne smenojo edehmali smatrati kot predmet bodočih kolonizacij s strani kateresibodi evropske velesile". Gleda upornih španskih kolonij, ki so bile ustanovile vladilo slično Združenim državam in s katerimi je narod Združenih držav naravnoprav simpatiziral, je Monroe poudaril: Kar se tice dežel, ki so ga priznal svojo neodvisnost in jo vzdržujejo, vsako vmešavanje s strani kateresibodi evropske velesile v svrhu nihovega zatiranja ali kateresibodi evropske njihove usode moramo smatrati le kot izraz sovražnega razpoloženja napram Združenim državam.

S tem je Monroe vzpostavil načelo: Amerika Amerikancem. To načelo imenujemo Monroe Doctrine. Grabežljivim evropskim velesilam je bilo z drugimi rečmi povedano: Roke proč od vse Amerike. Poslanica predsednika Monroe je imela takojšnji učinek po svetu in je tako diviljila ugled in dostenjanje Združenih držav v vsem inozemstvu.

3. decembra 1750. — L. 1750 je bila v New Yorku predstavljena prva opera v Ameriki. To je bila "Beggar's Opera" (Beračeva opera), prva izmed takozvanih balad-oper, ki jih je John Gay ustvaril. Mesto je do danes komponiral k besedam, je bilo ravno narobe. Nbral je nekoliko znanih ljudskih popevk in k njim spisal nova besedilo. Glavni junaki v tej "operi" so bili tateni v roperji proti korupciji tedanjih dvorjanov in norčevala se je iz italijanske opere. Se za tri četrte stotečja kasneje je bila tako vrsta pevoga edina opera operna hranila, ki so jo nudili ameriškemu občinstvu. Pred par leti so to prvo balad-opero zopet predstavili v New Yorku.

3. decembra 1901. — Prvi uspešni polet aeroplana. — Brata Wilbur in Orville Wright sta nekoč kot otroka dobila v dar majhen helikopter, ono znano igračo v obliku zmaja z vijakom na elastiku, ki sproščena vzleti po zraku. Ta igrača je vznetila njuno domiljilo in začela sta se hraniti z vprašanjem, da li bi se ne moglo ustvariti enak letalni stroj, ki bi bil v stanu nositi človeka. Eksperimentirala sta dolgo časa z zmaji in drsalnimi stroji in končno sta leta 1903 zgradili uspešni biplan, s katereim sta dne 17. decembra 1903 pri Kittyhawk na obali North Carolina izvršila štiri uspešne polete. L. 1908 tekmo Hudson-Fulton proslave v New Yorku je Wilbur Wright zletel iz Governor's Island gor po Hudsonu do Grant's Tomb in se povrnil nazaj. — F. L. I. S.

17. decembra 1903. — Prvi uspešni polet aeroplana. — Brata Wilbur in Orville Wright sta nekoč kot otroka dobila v dar majhen helikopter, ono znano igračo v obliku zmaja z vijakom na elastiku, ki sproščena vzleti po zraku. Ta igrača je vznetila njuno domiljilo in začela sta se hraniti z vprašanjem, da li bi se ne moglo ustvariti enak letalni stroj, ki bi bil v stanu nositi človeka. Eksperimentirala sta dolgo časa z zmaji in drsalnimi stroji in končno sta leta 1903 zgradili uspešni biplan, s katereim sta dne 17. decembra 1903 pri Kittyhawk na obali North Carolina izvršila štiri uspešne polete. L. 1908 tekmo Hudson-Fulton proslave v New Yorku je Wilbur Wright zletel iz Governor's Island gor po Hudsonu do Grant's Tomb in se povrnil nazaj.

